

Адаптація дітей початкової школи до шкільного навчання на уроках математики.

Одне з чисельних місць адаптації дітей у початковій школі займає урок математики, тому що його потенційні можливості дозволяють розвивати в учнів пам'ять, образне мислення, абстрактне мислення та основні операції мислення, зокрема здатність до систематизації, аналізу і синтезу, логіки тощо. Не зважаючи на це, практика свідчить, що вчителі не завжди дотримуються ідеї правильної адаптації навчання в професійній діяльності.

Досліджуючи навчальну діяльність, Д.Б. Ельконінособливе значення надавав того, як дитина оцінює ступінь змін. Він писав: «Завдяки дії оцінки дитина визначає, чи дійсно їм вирішена навчальне завдання, чи дійсно він опанував необхідним способом дії настільки, щоб у подальшому використовувати його при вирішенні багатьох приватних і практичних завдань. Але тим самим оцінка стає ключовим моментом при визначенні, наскільки реалізована школярем навчальна діяльність справила вплив на нього самого як суб'єкта цієї діяльності. У практиці навчання саме цей компонент виділено особливо яскраво. Проте при неправильній організації навчальної діяльності оцінка не виконує всіх функцій». Будь-яка навчальна діяльність починається з рефлексії на зміні і з того, що вчитель оцінює дитину, а дитина вчиться оцінювати самого себе. Оцінка як зовнішня дія, фіксоване на результаті, сприяє тому, що дитина виділяє себе як предмет змін. Неправильна оцінка педагогом дитини є передумовою до розвитку педагогічної занедбаності.

Мета статті: визначення впливу системи навчальних завдань на успішність адаптації молодших школярів до процесу навчання на уроках математики у початковій школі.

Виклад основного матеріалу. Під «шкільною адаптацією» розуміють процес пристосування дитини до умов шкільного життя, до його норм і вимог, до активної пізнавальної діяльності, засвоєння необхідних учбових знань і навиків, повноцінного засвоєння картини світу.

Задачею шкільного вчителя є досягнення високого рівня адаптованості кожної окремої дитини. Серед чинників успішної адаптації слід виділити рівень сформованості в учнів навчальної мотивації, відповідність змісту, методів, засобів та організації навчання їх психофізіологічним та психологічним особливостям, пізнавальним можливостям. Але, на жаль, розробці системи навчальних завдань, які забезпечують включення дитини у процес навчання, створюючи умови успішної адаптації, у психолого-педагогічних дослідженнях як вітчизняних так і російських вчених не приділено належної уваги. Основною ідеєю у розробці такої системи є забезпечення досягнення успіху у розв'язанні завдання кожною дитиною, що можливо за умов:

1. Забезпечення розтягнення у часі вивчення певного питання програми:

а) включення підготовчих завдань заздалегідь до вивчення окремого питання; поступове їх ускладнення;

б) ознайомлення із новим матеріалом через аналіз процесу розв'язування завдань, що пропонувалися на підготовчому етапі, результатом якого є формулювання висновків щодо нового теоретичного матеріалу, або ознайомлення із новим матеріалом через ускладнення чи «продовження» підготовчої вправи;

в) безперервне повторення вивченого питання під час розгляду інших тем;

г) подання певної кількості одно-типових завдань за змістом, але різноманітних за формою;

2. Залучення різноманітних чинників, що викликають в дітей позитивні емоції:

а) цікаві, яскраві ілюстрації до завдань; малюнки, що можна охопити одним зором, не витрачаючи зусиль на їх розглядання;

б) створення певного емоційного стану під час подання завдань: включення завдання у ігрову діяльність; заохочення до змагальної діяльності; реалізація можливості рольової участі у навчальному процесі (роль консультанта, контролера) тощо;

в) створення умов досягнення успіху у виконанні завдання кожною дитиною: допомога вчителя, картки-підказки, розгляд аналогічних вправ, що виконано тощо.

Початковий період адаптації на уроках математики збігається з проведенням підготовчої роботи до сприйняття понять «число», «величина», дій із числами та ін. (дочисловий період). У цей період діти вчать цілеспрямовано спостерігати за предметами і групами предметів у ході їх порівняння, розміщення у просторі, класифікації за ознаками (форма, розмір, колір), отримуючи при цьому кількісні й просторові уявлення. Відбувається розширення математичного кругозору і досвіду дітей, формуються їхні комунікативні уміння. Особлива увага приділяється розвитку математичного мовлення дітей, формуванню їхніх особистісних якостей. Подальша робота з ознайомлення дітей із числами та діями з ними організовується з обов'язковим використанням предметної наочності в ході проведення дидактичних ігор, практичних робіт, екскурсій тощо. Залежно від характеру завдань на уроці діти можуть вставати з-за парт, підходити до столу вчителя, до книжкових полиць, до полиць із наочністю, іграшками та ін. Значне місце на уроках математики слід відводити дидактичним іграм, дозволяючи дітям час від часу рухатися, забезпечуючи зміну видів діяльності. Для розвитку у першокласників просторових уявлень корисно використовувати різноманітні дидактичні матеріали: будівельні набори, конструктори тощо. Навчання має відбуватися не лише у класі, а й у добре обладнаній ігровій кімнаті, на уроках-іграх, поза межами класу, школи. Щотижня один урок математики доцільно проводити на повітрі. Так, під час вивчення ознак предметів (порівняння предметів за кольором, розміром, формою) доцільним буде проведення екскурсій по школі, шкільному подвір'ю, на спортивний майданчик із введенням тематичних ігор, екскурсій у кабінет математики. Екскурсії в парк, вулицями міста, на пришкольну ділянку, рухливі ігри з різними завданнями допоможуть першокласникам у засвоєнні просторових уявлень, взаємного розміщення предметів. Під час вивчення матеріалу з порівняння груп предметів за їх кількістю, а також із лічби предметів доцільними будуть екскурсії в парк, у магазин. Суть викладання математики в початкових класах за системою Ельконіна–Давидова, полягає у вивченні матеріалу від загального до часткового. А також полягає в тому, що безпосередньою основою розвитку школярів у процесі навчання (принаймні, в початкових класах) являється навчальна діяльність, як особлива форма активності дитини.

Висновок. Успішна адаптація дітей молодшого шкільного віку значною мірою залежить від сприятливих умов і змісту навчання, діяльності і спілкування дитини у сім'ї, дитячому садку і школі. Вагому допомогу в забезпеченні повного залучення дитини до систематичного навчання може додати вчитель із особистісно-орієнтованим типом педагогічної взаємодії, який сприятиме суттєвому зниженню рівня незахищеності, недовіри до себе, ворожості, депресивності, конфліктності та відчуття неповноцінності дитини. Тому для успішної адаптації дітей початкової школи на уроках математики, насамперед потрібно створити в класі сприятливий емоційний клімат.

Список використаних джерел та літератури.

1. <https://www.google.com.ua/search>
2. <http://skvor.info/publications/articles/view.htm>
3. Амонашвили Ш.А. В школу – с шести лет. – М.: Педагогика, 1986. – 176с.
4. Слєпкань З. І. Методика навчання математики: [підручник для студентів математичних спеціальностей педагогічних навчальних закладів] / З. І. Слєпкань. – К.: Зодіак-Еко, 2000. – 512 с.
5. <http://go.mail.ru/search?fm>.